

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

MOPITLO/PHUPU 2024

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 100

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 10.

ELA HLOKO:

- Diriša rubriki ye ge o swaya ditaodišo (Lephephe la 3, KAROLO YA A).
- Meputso ya 0–50 e arotšwe ka magato a mahlano a ditlhalošo.
- Mo go diteng, polelo le mongwalelo, le legato le lengwe le le lengwe la magato a ditlhalošo a mahlano le arotšwe ka dikarolwana tše pedi, e lego legato la godimo le la fase go lebeletšwe kabo ya meputso le ditlhalošo.
- Sebopego ga se sa arolwa ka legato la godimo le la fase.

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DITAODIŠO [MEPUTSO YE 50]

Dinyakwa		Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG LE PEAKANYO (Go araba dipotšišo) Tatelano ya dikgopolo ge go dirwa peakanyo. Temogo ya morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano. MEPUTSO YE 30	Legato la godimo	28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
		-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. - Dikgopolo tša go laetša bohla, tša go hlohla mabjoko tše di tšweletšago tsebo ye e tseneletšego. -Peakanyo le tlemagano ke tše di ikgethilego mo go matseno, mmele le mafetšo.	-Potšišo e arabilwe gabotsebotse. -Dikgopolo di kgahliša kudu ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dibotsebotse mo go matseno, mmele le mafetšo.	-Karabo e a kgotsofatša. -Dikgopolo di tlemagane ebile di a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dikaone mo go matseno, mmele le mafetšo.	-Tlemagano ya dikgopolo ga se ya maleba. -Dikgopolo ga di tšwelele gabotse ebile ga di bontšhe boithamelolo. -Tatelano le tlemagano ya dikgopolo di tšwelela gannyane.	-Molekwa o tšwele tseleng kudukudu. -Dikgopolo di hlakahlakane ebile ga di nepiše. -Dikgopolo ga di nepiše hlogo ebile di a ipoeletša. -Ga go tatelano le tlemagano ya dikgopolo.
	Legato la fase	25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo. -Dikgopolo tša go laetša bohla, tša go hlohla mabjoko tše di tšweletšago tsebo ye e tseneletšego. -Bokgoni bja maemo a godimo bja go beakanya le go tlemaganya dikgopolo mo go matseno, mmele le mafetšo.	-Potšišo e arabilwe gabotse. -Dikgopolo di a kgahliša ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dibotse mo go matseno, mmele le mafetšo.	-Potšišo e arabilwe ka mo go kgotsofatšago eupša ga se ya hlaka gabotse. -Tlemagano ya dikgopolo e a kgotsofatša ebile e a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo di a kgotsofatša mo go matseno, mmele le mafetšo.	-Molekwa o tšwele tseleng. -Dikgopolo di hlakahlakane. -Ga go peakanyo goba tlemagano ya dikgopolo ye e tšwelelago.	-Ga go bolelwe selo ka hlogo ye e filwego. -O tšwele tseleng kudukudu. -Diteng ga di nepiše ebile di hlakahlakane.

POLELO, MONGWALELO LE PALOBOHLATSE Segalo, retšistara, mongwalelo, tlotlontšu ya maleba ya morero le dikamano Kgetho ya mantšu. Tirišo ya polelo le melawana, maswao, popopolelo le mopeleto MEPUTSO YE 15	Legato la godimo	14–15	11–12	8–9	5–6	0–3
		-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana kudukudu le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ke ya boitshepo, ya go nona, ya maatlakgogedi. -Polelo e na le segalo sa go ba le maatlakgogedi ebile e nonne ka mebolelwana ya go kgahliša. - Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari bja maemo a godimodimo.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e na le maatla, ya segalo sa maleba. -Diphošo tša popopolelo le mopeleto ga se tše kae. -Polelo e beakantšwe gabotsebotse.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya maleba ya polelo e dira gore molaetša o kwagale. -Segalo ke sa maleba. -Mebolelwana e dirišitšwe go godiša boleng bja diteng.	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gannyane le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya polelo ke ya motheo. -Segalo le mošito ga se tša maleba. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudu.	-Polelo ga e kwešišagale. -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudukudu mo e lego gore e dira gore ditaba di se kwešišagale.
SEBOPEGO Dinyakwa/Dipharologantšho tša setšweletšwa. Tšwetšopele ya ditemana le tlhamo ya mafoko. MEPUTSO YE 5	Legato la fase	13	10	7	4	0–1
		-Polelo ya maemo a godimodimo ya go ba le segalo se maatla. - Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo goba mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari.	-Polelo ke ya maemo a godimo ya go ba le maatlakgogedi. -Segalo ke sa maleba sa go ba le maatlakgogedi. -Diphošwana tše nnyane tša popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe gabotse.	-Tirišo ya polelo e a kgotsofatša eupša e na le diphošo. -Segalo se a kgotsofatša eupša mebolelwana ga se ya dirišwa o kaalo.	-Polelo ga e kgotsofatše -Ga go phapantšho ya mafoko. -Tlotlontšu ga se ye kaalo.	
SEBOPEGO Dinyakwa/Dipharologantšho tša setšweletšwa. Tšwetšopele ya ditemana le tlhamo ya mafoko. MEPUTSO YE 5		5	4	3	2	0–1
		-Tšwetšopele ya sererwa ke ya maemo a godimodimo. -Tlhalošo ya dikgopolo ke ya maemo a godimodimo. -Tlhamo ya mafoko le ditemana ke ya go ikgetha, ya maemo a godimodimo.	-Tatelano ye botse ya tšwetšopele ya dintlha. -Tlemagano ye botse ya dintlha le dikgopolo. -Mafoko le ditemana di beakantšwe ka makgethe.	-Dintlha tša maleba di tšweleditšwe. -Mafoko le ditemana di hlamegile gabotse. -Taodišo e a kwagala.	-Dintlha tša maleba ga se tše kae. -Mafoko le ditemana di na le diphošo. -Taodišo e a kwagala eupša e na le mafokodi.	-Dintlha tša maleba ga di gona. -Mafoko le ditemana di fošagetše. -Taodišo ga e kwagale.

KAROLO YA B: RUBRIKI YA GO SWAYA DITŠWELETŠWA TŠE TELELE TŠA TIRIŠANO [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO -Go araba dipotšišo le dikgopolo. -Tatelano le peakanyo ya dikgopolo. -Morero, baamogedi, dinyakwa/dipharologantšho le dikamano. MEPUTSO YE 15	13–15 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. -Dikgopolo ke tša go laetša bohlae, le go mabjoko. -Tsebo ke ye e tseneletšego ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa thwi. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ya maemo a godimo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya maemo a godimo ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba sa go sepelelana le setšweletšwa.	10–12 -Bokgoni bjo bobotsebotse bja go araba potšišo bjo bo laetšago tsebo ye botse ya mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa. -Molekwa ga se a tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ye botse. -Tlhalošo ya ditaba ke ye botse ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwana di se kae.	7–9 -Bokgoni bja go kgotsofatša bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ya mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo eupša go na le go tšwa tseleng gannyane. -Tlemagano ya dikgopolo le dikamano e a kgotsofatša. -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsofatša ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošo tše dintšinyana.	4–6 -Bokgoni bja motheo bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo ye nnyane ya setšweletšwa eupša go na le go tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ga se ye kaalo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya motheo ebile e thekga sererwa gannyane. -Melao ya sebopego ga se ya šomišwa ka tshwanelo. -Go tlogetšwe dintlha tše bohlokwa.	0–3 -Karabo ya gagwe ga e laetše tsebo le ye nnyane ya mohuta wa setšweletšwa. -Molaetša ga o tšwelele gabotse ka ge molekwa a tšwelele tseleng kudukudu. -Ga go tlemagano ya diteng le dikgopolo. -Ditaba di hlalošwa gannyane. -Sebopego sa setšweletšwa ga se sona.
POLELO, SETAELE LE PALOBOHLATSE Segalo, retšistara, setaele, morero, baamogedi le dikamano. Tirišo ya polelo le melawana. Kgetho ya mantšu. Maswao le mopeleto. MEPUTSO YE 10	9–10 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e nepagetše ebile e hlamegile gabotse. -Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto.	7–8 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ga e na diphošo tša popopolelo ebile e hlamegile gabotse. -Tlotlontšu ke ye ntši. -Diphošo ga se tše dintši.	5–6 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano. -Diphošo tša popopolelo ga se tše dintši. -Tlotlontšu ke ye e lekanetšego. -Diphošwana tše di lego gona ga di fetoše molaetša.	3–4 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Popopolelo ga se ye e nepagetšego ebile e tletše ka diphošo. -Tlotlontšu ga se ye ntši. -Molaetša o a tšwelela eupša o arošitšwe.	0–2 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano. -Sengwalo se tletše ka diphošo ebile se hlakahlakane. -Tlotlontšu yeo e lego gona ga e sepelelane le morero le gannyane. -Molaetša ga o tšwelele le gannyane.

ELA HLOKO:

- Dintlha tše di filwego ka tlase ga hlogo ye nngwe le ye nngwe ke tša go hlahla baswai fela
- Kwešišo ya molekwa ya hlogo ye a e kgethilego e elwe šedi le ge dintlha tša gagwe di fapana le tše di filwego

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Balekwa ba ngwale taodišo ya mantšu a 400–450 ka hlogo e tee ya tše di filwego. Ba ka ngwala ka mehuta ye e latelago ya ditaodišo: Taodišokanegelo, taodišotlhaloši, taodišokgadimo, taodišokahlaahlo, taodišongangišano goba tswalano ya tšona.

1.1 E be e se pula, e le merwalelo

Go letetšwe gore molekwa a ngwale ka tshenyo ye e hlotšwego ke merwalelo le thušo ye e bilego gona.

[50]**1.2 Pontšho ya dibaka tša mešomo ya selehono**

Go letetšwe gore molekwa a hlaloše gore dipontšho tše di direlwa bomang, kae, bjang le gore mešomo ye ke efe?

[50]**1.3 O ka re e ka direga gape**

Go letetšwe gore molekwa a laetše se a ipshinnego ka sona gomme a duma gore se direge gape.

[50]**1.4 Malwetši a mainaina**

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše malwetši a mehutahuta, a laetše le a a kilego a tlaiša ditšhaba ka go bolaya batho ba bantši le diphoofolo le mokgwa wo a ilego a laolwa/fedišwa ka gona.

[50]**1.5 Go tsebega ke ka maitshwaro a mabotse fela. Dumela goba o ganetše.**

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše lehlakore la go dumela goba la go ganetša. Lehlakoreng la go dumela a laetše maitshwaro a mabotse a a ka dirago gore motho a tsebege. Lehlakoreng la go ganetša a laetše ka moo motho a ka tumago ka baka la maitshwaro a mabe.

[50]**1.6 Dipoloko tša selehono di re sobeletša seatla morabeng**

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše ka moo dipoloko tša selehono di jelago batho tšhelete ka gona.

[50]

Tlhathollo ya ditšweletšwa tša go bonwa e akaretša mehuta ya ditaodišo ka moka. Molekwa o ikgethela seswantšho gomme a ngwala taodišo ka mohuta wo a o nyalantšhago le seswantšho seo.

- 1.7 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya se se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. A hlaloše ka mo basadi ba nago le bokgoni bja go fihlelela maemo a godimo setšhabeng ka gona. A hlaloše gape le ka fao basadi ba ilego ba gatelelwa ka gona ga bjale ba lokologilego go fihlelela maemo a godimo setšhabeng. **[50]**
- 1.8 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya se se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. A ka hlaloša gore motho le ge a ka huma bjang kapa bjang ge a eya boyabatho a ka se sepele le mahumo a gagwe, o a tlogela mo lefaseng. **[50]**

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO**POTŠIŠO YA 2****2.1 LENGWALO LA SEMMUŠO****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a kgopele Mmasepala wa selete sa gabo thušo mabapi le ditsela tše di senyegilego tša go ya toropong. Go ngwalwe ka motho wa pele le ka lebaka le le fetilego.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Atrese ya mongwadi/moromedi
- Maemo a moamogedi wa tshedimošo
- Atrese ya moamogedi/moromelwa
- Madume/Matseno le hlogo ya taba
- Diteng e be tša maleba tša go kgopela thušo go Mmasepala mabapi le ditsela tše di senyegilego tša go ya toropong.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Mafelelo/bofelo e be boitsebišo bja mongwadi ka botlalo.

Mohlala:

Ke nna/Wa lena/Ka boikokobetšo

Ledwaba M/Maropeng Ledwaba.

[25]**2.2 EMEILE****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale emeile ya go leboga mogwera wa gagwe ge a mo thušitše ka Dipalo tlhahlobong ya mafelelo a ngwaga.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Atrese ya emeile ya moromelwa
- Hlogo ye e laetšago lebaka la go romela emeile
- Madume/matseno a makopana a segwera
- Diteng e be tša maleba tša go leboga mogwera.
- Retšistara le polelo e be tša segwera.
- Segalo e be sa maleba.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Mafelelo/bofelo e be boitsebišo bja mongwadi ka mokgwa wa setlwaedi

Mohlala: Ke nna/Wa gago/Mogwerago

Mokgadi

[25]

Mohlala wa Emeile:

Go ya go: Emeile ya moromelwa (selaelo123@gmail.com)
CC:
BCC:
Hlogo: Lebaka la emeile (Ditebogo)
Madume: A segwera (Mogwera)   Mmele: Diteng tša emeile   • Matseno • Hlaloša ditaba ka botlalo Thumo/Mafetšo.   Wa gago   Mokgadi

2.3 TŠA BOPHELO BJA MOHU**Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a bontšhe gore mohu e be e le seapadi sa go tuma sa thelebišene. A laetše ditiro le meholo ya gagwe setšhabeng. Go ngwalwe ka motho wa boraro, ka lebaka le le fetilego.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Leina le sefane tša mohu.
- Batswadi ba mohu
- Lefelo le mohu a belegetšwego go lona
- Letšatši la matswalo a mohu
- Dithuto tše mohu a di fihleletšego
- Tša mošomo
- Ditiro tše botse tše mohu a gopolwago ka tšona
- Letšatši le a hlokošetšego ka lona
- Se se hlotšego lehu la gagwe: kotsi ya sefatanaga
- Meloko ya kgauswi yeo mohu a e tlogetšego
- Lefoko la taelo

Mohlala:

Mohu a ka laelwa ka leinatheto/moeno:

Robala ka khutšo Mogošadi/Mokone.

- Retšistara le polelo e be tša go hlompha.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Go ngwalwe ka motho wa boraro, ka lebaka le le fetilego.

[25]

2.4 POLELO**Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše polelo ya go leboga mmušo mabapi le dintlwana tša boithomelo tše di agetšwego sekolo.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa.

- Matseno, mmele le mafelelo/thumo
- Matseno e be a a gogago šedi ya batheeletši.
- Diteng di be mabapi le go leboga mmušo ka dintlwana tša boithomelo.
- Go šomišwe mafoko a makopana a dikgopolo tše bonolo.
- Retšistara le polelo e be tša go hlompha.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]**2.5 PEGO****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale pego ye e tlogo alwa setšhabeng mabapi le ditlabakelo tša dipapadi tše di reketšwego bafsa.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Thoma ka go ngwala boithekgo/ bokamorago bja pego ya gago.
- Tšweletša matseno, mmele le mafetšo
- Ngwala diteng tša go lebana thwii le tabakgolo ya sererwa.
- Diteng di akaretše dikgopolokgolo le dikgopolotlaleletšo tša sererwa.
- Diteng di be mabapi le ditlabakelo tša dipapadi tše di reketšwego bafsa.
- Laetša kgodišo ya tatelano ya dikgopolo.
- Ngwala dikgopolokgolo ka tsela ya dintlha.
- Ngwala ka motho wa bobedi.
- Ngwala ka lebaka le le fetilego.
- Šomiša mahlaodi le mantšu a a tsošago maikutlo go tšweletša dikgopolo.
- Retšistara le polelo e be tša maleba.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]**2.6 ATHIKELE/TAODIŠWANA YA KURANTA****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše maikutlo mabapi le batšofadi ba ba dulago ba le noši.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Hlogo ya taba ye e begelago babadi ka se se anegwago.
- Hlogo ya taba e be ye e gogago mahlo a babadi.
- Dintlha di fiwe ka boripana le ka nepagalo ntle le go kgopamiša nnete.
- Diteng di be mabapi le maikutlo a mongwadi go lebeletšwe batšofadi ba ba dulago ba le noši.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Polelo e be ye e tsošago maikutlo le go hlohleletša.

- Mafelelong efa ka botlalo leina le boitsebišo bja motho yo go ka ikgokaganywago le yena go ka fa ditaba ka botlalo ge go hlokega.
- Sebopego,
Mohlala:
Leina la kuranta, letšatši, letšatšikgwedi. (Senakangwedi, Labobedi, Phupu 1, 2024)
- Hlogo (Batšofadi ba ba dulago ba le noši)
- Leina la mmegi: Mokwabohloko Mothuši.
- Segalo e be se se fodilego.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo. [25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 50
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100